

în colecții particulare
bucureștene.

○ garnitură de salon Ludovic XV

Operă de mare rafinament și calitate, cu rol estetic preponderent, mobilierul Ludovic XV se va răspândi cu repezițiune și în Spania, Austria sau Rusia, păstrându-și până astăzi puterea de seducție, cucerind întreaga lume. Numărul pieselor autentice păstrate este destul de redus. Țara noastră are privilegiul de a deține câteva exemplare de mobilier Ludovic XV în colecția Muzeului de Artă al Republicii Socialiste România și în unele colecții particulare. Exemplare remarcabile sînt piesele aflate în colecția pasionatului iubitor de artă dr. Mircea Petrescu, piese tipice stilului prin tehnică, proporții și decorație, și anume: două canapele (I—100 cm, L—137 cm), patru fotolii (I—90 cm, L—60 cm), și un taburet (I—50 cm, L—50 cm), care formează o garnitură de salon.

În Franța secolului al XVIII-lea își face apariția o nouă concepție despre frumos, concepție aflată sub semnul agreabilului și grațiosului, reprezentînd principiul estetic al unei anumite pături sociale, aristocrația, dornică să trăiască într-o atmosferă dominată de eleganță, intimitate și comoditate, scop pentru care locuințele capătă o nouă structură planimetrică, cu numeroase camere mici, anticamere, dormitoare, sufragerii, budare, biblioteci, birouri și saloane.

După tatonările artistice din vremea lui Philippe d'Orléans, noua concepție stilistică se consolidează în vremea lui Ludovic al XV-lea. Este triumful stilului „rocaille”, poate cel mai original din cadrul artei franceze, care rupe cu tradiția greco-romană, inspirîndu-se din arta barocă italiană și înglobînd numeroase elemente ale celei orientale, interpretîndu-le într-o manieră proprie.

Stilul Ludovic XV reușește să reflecte cel mai bine concepția franceză în artele decorative, cu precădere în cea a mobilierului, a cărui evoluție în secolul al XVIII-lea, în Franța este legată de viața socială, de cea a corporațiilor, de dezvoltarea condițiilor de lucru, de invențiile tehnice, de descoperirea unor materiale și procedee de lucru inedite, dar mai ales de dezvoltarea gustului artistic; plasticienii, desenatorii, ornamentişti influențînd mobilierul prin preferința pentru culoare, pentru materialele prețioase și marchetărie, pentru formele și motivele decorative sinuoase. Astfel, mobilele vor căpăta un nou echilibru al formelor. Forma construc-

tivă și compoziția decorativă înălturând simetria vor căuta să obțină sentimentul mișcării prin folosirea conturilor ondulate ale majusculilor literelor S și C, simple, duble sau inversate, și a conturului în profil de arbaletă, prin galbarea panourilor și cambrarea picioarelor mobilelor, prin desfășurarea decorului asemenea unui grațios menuet, ochiul parcurgând lent arabescuri, fructe, flori, cochilii și cartușe, simboluri și instrumente muzicale. În locul mobilelor greoaie din secolul precedent apar mobile noi la care utilul se îmbină cu eleganța. Acum își vor definitiva forma și decorul specific sufrageria, mobilele cu secret, mobilele de salon. Dintre numeroasele tipuri de piese de mobilier create de secolul al XVIII-lea un rol aparte îl au cele destinate saloanelor.

Viața aristocrației epocii impregnată de influența femeii în societate, desfășurându-se mai ales în jurul saloanelor a determinat realizarea a numeroase tipuri de mobile necesare organizării acestora. Deși nu mai sînt legate de arhitectură nemaifiind alinate la zid, așa cum era uzanța în perioada precedentă (secolul al XVIII-lea promovind ideea grupării canapelelor, fotoliilor, taburetelor în jurul unei mese), deși reușesc să capete mobilitate, aceste piese vor continua să reflecte ierarhia socială, numele lor corespunzînd vieții galante a epocii de salon, așa încît vor fi definite prin denumiri ca „obligantes”, „duchesses”, „bavardes”, „confidentes”, „tête-à-tête”.

Mobilele de salon Ludovic XV sînt opere colective, rod al muncii tîmplarilor, sculptorilor, aurarilor, desenatorilor și pictorilor de cartoane pentru tapiserii, dintre care amintim familiile de tîmplari Foliot și Migeon, pictorii de cartoane Fr. Boucher și J. B. Oudry.

Referindu-ne la garnitura din colecția dr. Mircea Petrescu, putem spune că piesele componente sînt modele de perfecțiune stilistică atît din punct de vedere al realizării scheletului, cît și din punct de vedere al valorii artistice a tapiseriilor cu care sînt acoperite.

Scheletul vizibil, cu contururi ondulate, este asamblat cu ajutorul cuielor de lemn, are armătura fundamentală mascată cu sculpturi și mureaui și este aurit. Picioarele sînt scunde tip: „pîcior de căprioară”, spătarele „în medalion” au frontoanele violonate decorate în centru cu ornamente vegetale-florale; brațele sînt în retragere față de șezută și au extremitățile terminate în „crosă”; șezutele au contururi galbete decorate cu elemente de inspirație vegetală și cu mureaui.

Spătarele, șezutele și pernițele de la brațe sînt tapitate cu cilți și acoperite cu tapiserii din lînă executate după cartoane de J. B. Oudry, inspirate din fabulele lui La Fontaine.

Jean Baptiste Oudry a trăit între anii 1686 și 1753. A fost elevul tatălui său și al lui Nicolas Largillière. În 1717 a fost numit profesor la Academia Saint-Luc, iar în 1719 la Academia de Arte Frumoase. În 1726 regele îi comandă cinci tablouri cu subiecte după fabulele lui La Fontaine și anume *Le Loup et l'Agneau*, *le Cerf et la Lince*, *le Renard et la Cigogne*, *les Deux Chiens et l'Âne*, *les Deux chevres*. Astfel devine pictor al vinătorilor regale. În 1734 ajunge directorul manufacturii regale de la Beauvais, pe care o va conduce cu succes împreună cu Besnier. Se asociază cu Boucher și Natoire în execuția cartoanelor, orientînd tapiseria spre imitarea picturii, abordînd o linie exuberantă și un colorit vesel în nuanțe pastel cu gradații de tonuri. Pentru manufactura de la

Beauvais această perioadă a fost cea mai înfloritoare din toată existența sa, căci marele pictor a reorganizat școala de desen înființată de Behagle, a reinviat modelele, a redus dimensiunile tapiseriilor pentru a le adapta noilor spații arhitecturale.

J. B. Oudry a avut o activitate bogată, creând peste trei mil de opere, scene de vânatoare, natuiri moarte, animale, flori și fructe. „On peut définir l'importance de toute cette oeuvre et vaste en disant qu'Oudry fut en somme le plus populaire des animaliers du XVIIIe siècle, représentant assez exactement ce que l'esprit du temps pouvait admettre de vérité gentille et stylisée dans l'interprétation poétique de la nature¹.” În realizarea tapiseriilor viziunea lui J. B. Oudry constă în general, în transpunerea tablourilor de gen realist. Totodată dezvoltă ideea armonizării subiectelor din tapiseriile murale cu cele pentru scaune, fotolii și canapele.

Dintre cartoanele sale pentru tapiserii amintim pe cele cu Vindtorile lui Ludovic al XV-lea, executate în 1736 pentru manufactura de la Gobelines pe cele cu venduri, precum și pe cele cu scene din comediile lui Molière, sau cu subiecte din fabulele lui La Fontaine, executate la Beauvais.

J. B. Oudry a fost atras în mod deosebit de opera lui La Fontaine, ilustrând-o nu numai în cele cinci tablouri comandate de rege în 1728, dar și în sute de desene în creion negru și sanguină și în cartoane pentru tapiserii. Astfel, între 1734 și 1755 s-au realizat la Beauvais douăzeci și una de piese de tapiserie murală de mari dimensiuni (360 × 280), cu subiecte din fabulele *Le Cerf qui se mire dans l'eau*, *le Lion et le Singlier*, *la Lice et sa compagne*, *les Deux chevres*, *l'Oiseau royal*, *le Chien et le Faisan*, *le Renard et les Raisins*, *le Butor*, *la Charmille*, *le Renard*, *le Gland et la Citrouille*, *le Canard*, *le Renard et la Cigogne*, *le Lion et la Moucheron*, *le Pêcheur et le Petit Poisson*, *les Deux chiens et l'Âne*, *le Chien qui porte au cou le diner de son maître*, *le Singe et le Chat*, *le Loup et l'Agneau*, *Deux coqs*, *les Deux chiens*. Ulterior aceste fabule au fost reprezentate și pe tapiserii mai mici, destinate mobilelor de salon. Aceste opere au cunoscut un remarcabil succes, au fost copiate după moartea artistului în mai toate manufacturile din Franța, și din străinătate, iar solicitarea garniturilor de salon acoperite cu astfel de tapiserii a fost atât de mare încât a permis ca până spre sfârșitul secolului al XIX-lea să prospere producția lor.

În ceea ce privește garniturile pieselor din colecția amintită, acestea sînt realizate după cartoane de J. B. Oudry sau după cartoane inspirate din opera pictorului, la sfârșitul secolului al XVIII-lea.

Scenele sînt prezentate fie în peisaje cu vegetație abundentă, cu plănuri puține, așa cum se vede pe una dintre canapele (foto 1), unde animalele și păsările sînt aproape absorbite de florile de trandafir, bujor și ramurile cu frunze, fie în peisaje în care spațiul este doar schițat, iar personajele clar evidențiate, așa cum sînt uliul și porumbelul sau cocoșul, din tapiseriile care acoperă spătarele a două fotolii (foto 2 și 3). Uneori în fundal apar elemente de arhitectură care concurează la realizarea într-o perspectivă tridimensională a unor spații aerate, așa cum este cazul sce-

¹ E. Benezit, *Dictionnaire des peintres, sculpteurs, dessinateurs et graveurs*, Tome VI, pag. 463 (Librairie Gründ, 1966).

ADRIAN-SEVAN

Cornuri de prag

nei, cu pisica reprezentată pe un al treilea fotoliu (foto 4). Scenele rezumă versuri semnificative ale fabulelor. Astfel, pe cea de a doua canapea este ilustrată prima parte a fabulei *le Renard et la Cigogne* (foto 5), iar pe cel de al patrulea fotoliu este reprezentat începutul fabulei *le Corbeau et le Renard* (foto 6). Remarcabilă este unitatea cromatică (nuanțe de verde și de roșu vișiniu pe fond ivoriu), precum și grija pentru armonizarea bordurilor care încadrează scenele cu linia de contur a spătarelor

și cu elementele de inspirație vegetală din tapiseriile care acoperă pernițele cu cîlți de la brațe și șezutele (inclusiv cea a taburetului).

Valoarea tapiseriilor este evidentă. Coloritul obținut prin folosirea coloranților naturali, calitatea firului de lînă, și a execuției, îndeosebi a ha-

ș și profunzimea sînt tot atîtea argumente în favoarea acestei afirmații. În ceea ce privește starea de conservare a acestei garnituri de salon putem spune că este relativ bună. Scheletul prezintă mici porțiuni de auritură desprinsă, iar tapiseriile sînt ușor decolorate, cu fibra textilă pe alocuri roasă pînă la urzeală, mai ales în părțile centrale și în jurul țintelor metalice cu care sînt fixate. Piesele pe care le-am prezentat au trecut prin timp păstrate de iubitorii de frumos ajungînd pînă la noi dovadă materială a unor vremi trecute, ilustrare vie a frumuseții mobilierului stil Ludovic XV. Opere importante din zestrea patrimoniului artistic universal se impun printre valorile patrimoniului cultural aflat la noi în țară.

Pièces de mobilier français dans les collections privées bucarestinoises. Une garniture de salon Louis XV

RÉSUMÉ

Parmi les pièces de mobilier Louis XV, qui se trouvent dans notre pays, on remarque aussi celles de la collection dr. M. Petrescu. Celles-ci sont des oeuvres de grand raffinement, en respectant les caractéristiques du style, en se distinguant par la qualité de la technique de travail, de la sculpture, du dorage et des tapisseries qui les couvrent.

J. B. Oudry a créé pour la manufacture de Beauvais de nombreux cartons pour les tapisseries, en prenant son inspiration des fables de La Fontaine; ces cartons ont connu un succès remarquable et ont été copiés tant en France qu'à l'étranger non seulement au XVIIIe siècle, mais aussi pendant celui qui suit. Les tapisseries des pièces présentées ont été accomplies à la fin du XVIIIe siècle, d'après les cartons de J. B. Oudry ou d'après les copies de ses cartons et sont des oeuvres d'une valeur artistique remarquable. Le coloris unitaire, réalisé au moyen de colorants naturels, la qualité du fil de laine et de l'exécution, les hachures par lesquelles on gagne le relief et la profondeur, les bordures, harmonisées aux contours du cadre des dossiers représentent les arguments en faveur de la valeur artistique des pièces.

En ce qui concerne l'état de conservation des pièces de mobilier, tant la part ligneuse que les tapisseries, est satisfaisant.

Oeuvres d'art d'indiscutable valeur artistique, ces pièces doivent être introduites dans le circuit de la connaissance du public.